

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

DIŞ EKONOMİK HABERLER

- ✓ Euro Bölgesi: Ağustos Ayı İşsizlik Verileri
- ✓ Japonya: Ağustos Ayı İstihdam Verileri
- ✓ 2004 Yılında Yabancı Doğrudan Yatırımlar Arttı
- ✓ İngiltere, Yabancı Doğrudan Yatırım Alan Ülke Olarak Çin'i Geçti
- ✓ ABD Tüketici Harcamaları Greenspan'ı Endişelendiriyor
- ✓ AB'nin Altı Büyük Ekonomisi Bütçe Açığı Tavanını Aştı
- ✓ Blair, AB Tarım Sübvansiyonlarının Azaltılmasını İstiyor
- ✓ Hizmetler Sektöründe Outsourcing Yaygınlaşıyor
- ✓ Kredi Türevleri Piyasasında Aşırı Büyüme Yaşanıyor
- ✓ Baltık Ülkeleri Dünya Rekabetçilik Listesinde İlk On Arasında
- ✓ Dünyanın En Büyük 15 Şirketinin Dokuzu ABD'nin
- ✓ Kremlin'in Petrol Sektöründeki Etkisi Artıyor: Devlet Petrol Şirketi Gazprom 13.1 Milyar Dolara Sibnef'i Aldı
- ✓ DTÖ, ABD İhracat Mallarına Ceza Tarifeleri Uygulama Yolunda
- ✓ KPMG'de Denetim Yetersizliği

YORUMLAR:

- ✓ Müzakerelerin Başlaması Bile Türk Ekonomisini Canlandıracaktır
- ✓ Türkiye Tam Üyelik İstiyor; AB Seçmenleri Huzursuz
- ✓ Ankara'nın Kat Edeceği Çok Uzun Bir Yol Var
- ✓ AB Genişleme Sürecinde Siyasi Cesaret Gerekliyor

Euro Bölgesi: Ağustos Ayı İşsizlik Verileri

Avrupa Toplulukları İstatistik Bürosu Eurostat tarafından yapılan açıklamaya göre Euro Bölgesinde mevsimsel olarak uyarlanmış işsizlik oranı Ağustos ayında bir önceki aya göre 0.1 puan artarak yüzde 8.6 oldu. 2004 yılının Ağustos ayında yüzde 8.9 olan işsizlik oranı Eylül- Nisan ayları arasında yüzde 8.8 seviyesinde seyretmiş, Mayıs-Temmuz ayları arasında ise azalan bir trend izlemiştir.

25 ükeli Avrupa Birliğindeki (AB 25) işsizlik oranı ise 2004 yılının Ağustos ayında yüzde 9 iken 2005 yılının Ağustos ayında yüzde 8.7'ye geriledi.

2005 yılı Ağustos ayında İrlanda yüzde 4.3 olan işsizlik oranı ile AB ülkeleri içinde en düşük işsizlik oranına sahip ülke olmaya devam ederken Polonya yüzde 17.5 olan işsizlik oranı ile işsizliğin en yüksek olduğu ülke konumunu korudu.

2005 yılı Ağustos ayında, 2004 yılı Ağustos ayı ile karşılaştırıldığında, Euro Bölgesinde erkekler arasındaki işsizlik oranı yüzde 7.5'ten yüzde 7.6'ya yükselirken, AB 25'te yüzde 8'den yüzde 7.9'a geriledi. Kadınlardaki işsizlik oranı ise Euro Bölgesinde yüzde 10.7'den yüzde 9.9'a, AB 25'te ise yüzde 10.3'den yüzde 9.6'ya geriledi.

2005 yılı Ağustos ayında 25 yaşın altındaki işsizlik oranı Euro Bölgesinde yüzde 17.1, AB 25'de yüzde 17.7 oldu. 2004 yılı Ağustos ayında bu oranlar sırasıyla yüzde 18.1 ve 18.7 idi. En düşük oran yüzde 7.9 ile İrlanda ve Hollanda da gözlenirken en yüksek oran yüzde 35 ile Polonya'da kaydedildi.

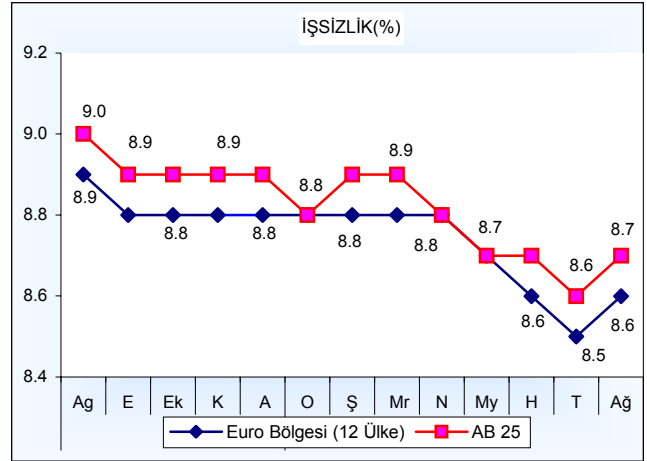
Eurostat'ın tahminlerine göre 2005 yılı Ağustos ayında Euro Bölgesindeki işsiz sayısı 12.6 milyon kişi olurken AB 25'de 18.8 milyon kişi oldu.

www.europa.eu.int, 4 Ekim

Japonya: Ağustos Ayı İstihdam Verileri

Japonya İstatistik Bürosu'nun açıklamalarına göre Ağustos ayında istihdam edilen kişi sayısı, bir önceki yıla göre 100 bin kişi artarak 64 milyon 50 bin kişi oldu. İstihdam oranı ise (istihdamın 15 yaş ve üzeri nüfusa oranı) yüzde 58 ile bir önceki yıla göre değişmedi. Bu oran, erkek nüfusta yüzde 70 olurken kadın nüfusta yüzde 47 seviyesinde kaldı.

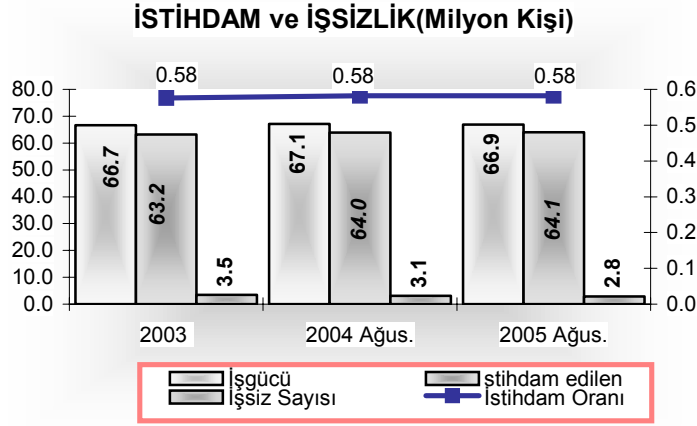
İşgücüne katılmayanların sayısı 430 bin kişi artışla 43 milyon 80 bin kişi olurken yüzde 60.8 olan işgücüne katılım oranı ise geçen yıla göre yüzde 0.3 geriledi.

	Milyon Kişi	Bir Önceki Yıla Göre Değişme Bin Kişi	Yüzde
15 + yaş üzeri nüfus	110.1	210	0.2
İşgücü	66.9	- 210	-0.3
İstihdam edilen	64.1	100	0.2
İşsiz Sayısı	2.8	- 300	-9.6
İşgücüne katılmayanlar	43.1	430	1.0
İşgücüne katılım Oranı	60.8		-0.3
İşsizlik Oranı(1)	4.2		-0.5
İşsizlik Oranı(2)	4.3		-0.1

(1) Orijinal seri

(2) Mevsimsel olarak uyarlanmış ve bir önceki aya göre değişme

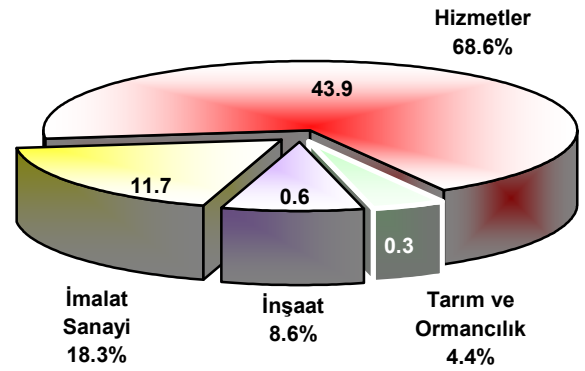
Bir önceki yıla göre 300 bin kişi azalan işsiz sayısı 2 milyon 840 bin kişi oldu. Orijinal serilere göre yüzde 0.5 azalan işsizlik oranı da yüzde 4.2 olarak gerçekleşti.

Diğer taraftan mevsimsel olarak uyarlanmış işsizlik oranı Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 0.1 azalarak yüzde 4.3'e geriledi.

Ağustos ayında istihdamın sektörel dağılımına bakıldığında ise; hizmetler sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içindeki payı yüzde 68.6 iken tarım sektöründe yüzde 4.4, imalat sanayiinde yüzde 18.3 ve inşaatta yüzde 8.6 oldu.

www.stat.go.jp, 30 Eylül

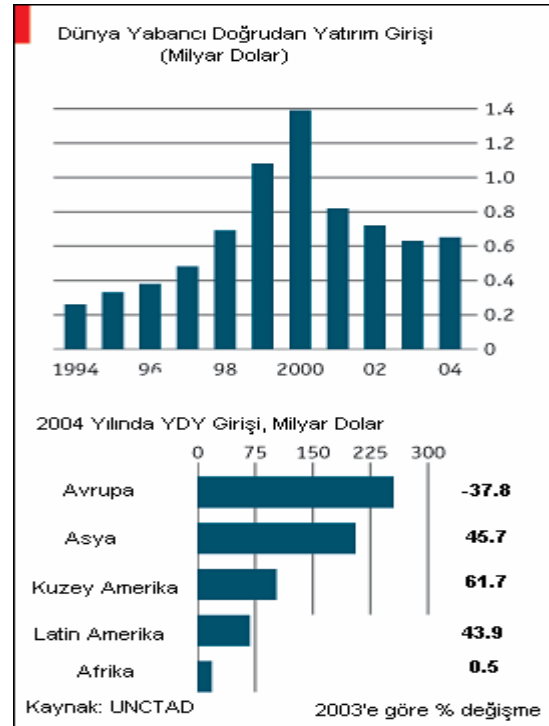
İstihdamın Sektörel Dağılımı (Milyon kişi)

2004 Yılında Yabancı Doğrudan Yatırımlar Arttı

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü'nün (UNCTAD) 2005 yılı Küresel Yatırım Raporuna göre 2001 yılında 1.4 trilyon dolar ile zirve yapan dünya yabancı doğrudan yatırım girişi, birbirini izleyen üç yıl gerileme kaydettikten sonra 2004 yılında yüzde 2.4 artarak 648.1 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Rapora göre, 2004 yılında gelişmiş ülkelere yabancı doğrudan yatırım girişi yüzde 14.1 gerileyerek 380 milyar dolar oldu. Bu gerilemede Avrupa'ya giden yabancı doğrudan yatırımın bir önceki yıla göre yüzde 37.8 azalarak 223.4 milyar dolar olması etkili oldu.

2004 Yılında En Çok YDY Çeken Ülkeler (Milyar Dolar)	
ABD	95.9
İngiltere	78.4
Çin	60.6
Lüksemburg	57.0
Avustralya	42.6
Belçika	34.4
Hong Kong	34.0
Fransa	24.3
İspanya	18.4
Brezilya	18.2
İtalya	16.8
Meksika	16.6
Singapur	16.1
Rusya	11.7
Türkiye	2.7

ABD ve İngiltere ise gerçekleştirdikleri çok sayıda sınır ötesi şirket birleşme ve satın alma operasyonu sonucunda gelişmiş ülkeler arasında en çok yabancı doğrudan yatırım çeken ilk iki ülke oldular.

2004 yılında gelişmekte olan ülkelere yapılan yabancı doğrudan yatırımlar yüzde 40 artarak 233.2 milyar dolara ulaştı. Çin ve Hong Kong'un çektiği toplam yatırım 94.7 milyar dolar olurken Asya Bölgesinin çektiği yatırım 147.6 milyar dolara ulaştı ve gelişmekte olan ülkelerin çektiği toplam yabancı doğrudan yatırımın yaklaşık üçte ikisini oluşturdu.

Türkiye ise, 2003 yılında 1.8 milyar dolar yabancı doğrudan yatırım çekerek 50 nci sırada yer alırken 2004 yılında 2.7 milyar dolar yabancı doğrudan yatırım girişi ile 15 basamak atlayarak 35 nci sıraya yükseldi.

2004 yılında küresel yabancı doğrudan yatırım çıkışı da 730.3 milyar dolara yükseldi. 229.3 milyar dolar ile ABD en çok sermaye ihraç eden ülke olurken Türkiye'nin ihraç ettiği sermaye miktarı ise 859 milyon dolar seviyesinde kaldı.

The Economist, 1 Ekim, Sayfa:98

İngiltere, Yabancı Doğrudan Yatırım Alan Ülke Olarak Çin'i Geçti

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) yıllık yatırım raporunda yer alan verilere göre 2004 yılında İngiltere'ye yatırım için gelen yabancı sermaye dört kat artarak 78 milyar dolara (65 milyar euro) çıktı. 2003'te bu rakam 20 milyar dolardı. Artışın büyük kısmı ABD'den geldi. Böylece İngiltere geçen yıl Çin'den daha çok yabancı yatırım aldı ve ABD'den sonra en çok yabancı yatırım alan ülke konumuna yükseldi. ABD'de ve İngiltere'de yatırımların artması, genel olarak sanayileşmiş ülkelere yatırımların düşmesi ile zıtlık oluşturuyor.

Geçen yıl İspanya'nın en büyük bankası Bank Santander Central Hispano'nun İngiliz Abbey National'ı 16 milyar dolara satın alması, dünyanın en iddialı birleşme ve satın almalarından biri oldu. ABD'li General Electric'in, İngiliz Amersham şirketini 9.6 milyar dolara satın alması, dünya çapında dördüncü büyük satın alma oldu ve sekiz büyük İngiliz şirketi, 1 milyar doların üzerinde satış fiyatı ile alıcı buldu.

ABD'ye yabancı doğrudan yatırımlar, 2003'te 57 milyar dolardan 2004'te 96 milyar dolara yükseldi. Çin'e giden yatırım, 54 milyar dolardan 61 milyar dolara çıktı. Oysa ABD'ye 2003'te 30 milyar dolarlık yabancı yatırım yapılacağı tahmin ediliyordu. Gerçekleşen rakamlar ise bunun çok üzerinde oldu. Bu durum, önceki raporlarda belirtilenin aksine ABD'nin, Çin'den daha çok tercih edilen yatırım yapılacak ülke özelliğini kaybetmediğini gösterdi.

ABD ve İngiltere'ye yabancı yatırımların artması, genel olarak gelişmiş ülkelere giden yatırımların azalması ile zıtlık oluşturuyor. Sanayileşmiş ülkelerin tümüne giden yabancı doğrudan yatırımlar, yüzde 14 düşerek 380 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Avrupa'ya giden yatırımlar üçte birden fazla geriledi ve 216 milyar dolar oldu. Bunun da sebebi Almanya, Danimarka ve Lüksemburg'a giden yatırımların azalması.

UNCTAD raporunda, Avrupa'da Fransa ve İngiltere'nin yabancı yatırım çekmede iyi bir performans göstermelerine rağmen İtalya ve Almanya'nın ekonomik büyümelerindeki zayıflık ve görece olarak işgücü piyasası koşullarındaki katılıklardan dolayı iyi bir performans gösteremedikleri belirtiliyor.

Gelişmekte olan ülkelere giden ve geçen yıla göre yüzde 40 artarak 233 milyar dolara ulaşan yabancı doğrudan yatırımlar, dünya çapında yabancı doğrudan yatırımlardaki yüzde 2 oranındaki artışın da belirleyicisi oldu. 648 milyar dolara ulaşan toplam yabancı doğrudan yatırımlarda Çin, Hong-Kong, Brezilya ve Meksika gibi gelişmekte olan ülkelerin payı, üçte bire yükseldi. UNCTAD raporunda, Çin ve Hindistan'ın ham maddeye olan taleplerinin yoksul ülkelere yabancı doğrudan yatırımların gitmesinde öncü rol oynadığını belirtiyor. Çin ve Hindistan'ın şimdiden Latin Amerika'da ve Afrika'da yatırımları bulunuyor.

En büyük yabancı yatırımcılar, ABD ve İngiltere'de; bununla birlikte özellikle Asya'daki gelişmekte olan ülkeler de yoksul ülkelere olduğu kadar zengin ülkelere de yatırım yapıyorlar.

Raporda ayrıca özellikle Asya'daki gelişmekte olan ülkelerin "araştırma-geliştirme" konusunda kurumsal yatırımcılar tarafından çok tercih edildiğine dikkat çekiliyor. Dünyanın en büyük araştırma-geliştirme yatırımcılarının yarısından çoğu halen Çin, Hindistan ve Singapur'da faaliyet gösteriyor.

Financial Times, 30 Eylül, Syf:7

ABD Tüketici Harcamaları Greenspan'ı Endişelendiriyor

Amerikan Merkez Bankası (Fed) Başkanı Alan Greenspan, Amerikalı tüketicilerin harcamalarında çok yoğun bir şekilde borçlanmayı tercih ettiklerini ve bu nedenle ipotek kredisi (mortgage) faizlerindeki bir artışın zor bir dönem yaşanmasına sebep olacağını söylüyor.

Geçen yıl tüketicilerin aldığı konut kredileri kişisel harcanabilir gelirin yüzde 7'si olan 600 milyar dolar idi. Bu oran 1994 yılında yüzde 1, 2000 yılında ise yüzde 3'tü. Greenspan, bu artışı mortgage faiz oranlarındaki düşüşe, konut satışlarındaki artışa, mortgage finansmanının kolaylığına ve konut kredilerine artan ilgiye bağlıyor. Greenspan'a göre Mortgage faiz oranları artarsa borçlanma oranları azalacak; tüketici harcamaları azalırken tasarruf artacak.

Greenspan, yerel piyasalarda konut fiyatlarının aşırı derecede yükseldiğini ve bu patlamanın ulusal piyasaya yayılıp yayılmayacağını söylemek için çok erken olduğunu kaydediyor.

Greenspan, çok az bir peşinatla ya da hiç peşinatsız kredi kolaylığı sağlayan ve borçlanan kimseyi artan faiz oranlarına maruz bırakan mortgage sisteminin yaygınlaşması konusunda uyarılarda bulunuyor. Greenspan, mortgage borçlarının hızla artmasına rağmen ülke genelinde hanehalklarının sadece küçük bir kısmı için borç/konut değeri oranının yüzde 90'dan fazla olmasını sevindirici bir durum olarak değerlendiriyor.

The Wall Street Journal, 27 Eylül, Syf:1,6

AB'nin Altı Büyük Ekonomisi Bütçe Açığı Tavanını Aştı

AB'nin altı büyük ülkesinden beşinin, Birliğin resmi açık sınırını geçmiş olduğu doğrulandı ve Avrupa'nın kamu maliyesi üzerindeki yetersiz kontrolü, 26 Eylül'de masaya yatırıldı. İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya ve Polonya'nın GSYİH'nin yüzde 3'ü olan borç üst sınırını geçtiği; Yunanistan'ın ise euro alanı rekoru kırarak yüzde 6.6 oranına ulaştığı kaydedildi.

Her ne kadar bütçe açığına ilişkin rakamlar, AB genelinde biraz ilerleme kaydetmiş olsa da birçok ülkenin küresel genişleme döneminde bile kamu hizmetlerini karşılamaya yetecek parası olmadığı kaydedildi.

AB üyesi 25 ülkenin 10'u istikrar paktı kurallarını ihlal etti. İçlerinde en çok Almanya, İtalya, Portekiz, Yunanistan ve Macaristan kaygı uyandırıyor. Dekabank Deutsche Girozentrale ekonomistlerinden Schuerle: "Gelecek yıla baktığımda, herhangi bir gelişme kaydedileceğini göremiyorum" şeklinde bir açıklamada bulundu.

26 Eylül'de ortaya çıkan tabloya göre bütçe açığındaki durum , AB ülkeleri arasındaki istatistiki tutarsızlıklar sebebiyle daha da kötü olabilir. (Geçtiğimiz yıl 4.4 milyar euro olan rakam 15.1 milyar euro olarak ortaya çıkmıştı.)

2004 yılına ilişkin son rakamlar, euro alanının toplam açığının yüzde 3'ten yüzde 2.7'ye düştüğünü gösterdi. Bunun sebebi ise euro alanının en büyük iki ekonomisi olan Fransa ve Almanya'nın borçlanma düzeylerindeki düşüş oldu.

AB Parasal İşler Komiseri Joaquin Almunia'nın Kasım ayında 2005 yılında kuralları ihlal eden Almanya'ya karşı yeniden eyleme geçmesi bekleniyor. Almanya'nın ardından sıranın Fransa'ya gelebileceği kaydediliyor.

Almanya, bu yılki bütçe açığının yüzde 3.7 olacağını belirtti. Ne var ki, Eurostat, Almanya'ya açığı azaltmak için geleceğe yönelik emekli maaşı fonunun güvencesini kullanamayacağını söyledikten sonra nihai açığın yüzde 4'e yakın olacağı belirtiliyor.

2006 bütçesinde 11.5 milyar euro azalma planı yapan İtalya Maliye Bakanının ani istifasından sonra İtalya'daki durum Brüksel'i daha da fazla endişelendiriyor.

Portekiz, Yunanistan ve Macaristan da borçlanma düzeylerini dizginlemek için çabalıyor. Yerel basın raporlarına göre Macaristan'ın açığı 2005 yılında yüzde 7 oranında olacak.

Financial Times, 27 Eylül, Syf:2

Blair, AB Tarım Sübvansiyonlarının Azaltılmasını İstiyor

İngiltere, AB genelinde harcamaların yeniden düzenlenmesi çabalarının en önemli adımı olarak tarım sübvansiyonlarına odaklandı. Sübvansiyonlarda kesintiye gidilmesini isteyen İngiltere, farklı görüşler taşıyan kesimleri memnun etmeye çalışıyor.

Fransa, İtalya ve Yunanistan gibi tarıma dayalı ülkelerde bu fikrin ne derece rağbet göreceği tartışılır; ancak çiftçilerini korumak için seçtiği yollar sebebiyle AB, hem içeriden

hem de dışarıdan baskı görüyor. Fransa'nın güçlü ulusal çiftçi lobbisinden bile sübvansiyonlarda kesinti yapılmasına karşı çıkmayacakları yönünde bir açıklama geldi.

AB Dönem Başkanı İngiltere'nin Başbakanı Tony Blair, bazı ülkelerde tüketici güveninin azalması ve işsizliğin artmasıyla Birliğin ekonomik gücünün zarar gördüğünü belirtti. Buna karşılık AB harcamalarının yeniden düzenleneceği vaadinde bulunan Blair için geçen yıl tarım sübvansiyonlarına ayrılan 44.8 milyar euro hedef teşkil ediyor.

Ulusal Çiftçi Sendikası Federasyonu Genel Müdürü Patrick Ferrer: 'Hızla büyüyen Çin ve diğer gelişen ekonomilerde tarım ürünlerine olan talep, et ve tahıl fiyatlarını çok yükseltecektir; böylece de Fransız çiftçileri korumak için 2010 yılına dek sübvansiyona gerek kalmayacaktır' dedi. Bu geçiş süreci için ise piyasa toparlanana dek çiftçileri koruyacak bir yol bulmaları gerektiğini ekledi.

İngiltere ve müttefikleri, bu konuda güçlü bir muhalefetle karşı karşıya kaldı. Haziran ayında AB liderleri zirvesi, Blair'ın tarım sübvansiyonlarında kesinti talebi sebebiyle gergin bitti. Yeni düzenlenen bir toplantıda da sekiz ülkenin Tarım Bakanı, AB'nin kesintiyi tarım giderlerinde yapmaya gereğinden fazla istekli olduğu yönünde şikayette bulundu.

Yine de bazı diplomatlar, Ortak Tarım Politikası olarak bilinen AB tarım programına değişiklik getirmek için zamanlamanın iyi olduğunu belirtiyor.

İngiltere'nin, farklı kesimleri memnun etmek için dengeli bir plan yapması gerekiyor: Bunlar, İsveç ve Hollanda gibi harcamaların kısılmasını destekleyenler, Doğu Avrupa ülkeleri gibi ekonomilerini yeniden yapılandırmak için kalkınma yardımına bel bağlayanlar ve tarımı destekleyen hükümetler. Öncelikle bir öneri taslağı sunulması; Kasım ayında resmi bir plan çizilmesi; son olarak da Aralık ayında anlaşmaya varılması düşünülüyor. Kesintilerin tam olarak hangi alanlardan yapılacağı henüz kesinlik kazanmadı. Bu alanlardan birinin, AB tarım bütçesinin dörtte birini oluşturan kırsal alanlardaki tarım-dışı etkinlikler olabileceği tartışılıyor. Diğerinin ise şeker sektörüne benzerlikler gösterdiğinden değişikliklere karşı hassas olan şarap sektörü olabileceğinden söz ediliyor. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), AB'nin şeker sübvansiyonlarının kurallara aykırı olduğunu; harcamalarda kesinti yapılması gerektiğini öne sürüyor.

Şu an verilen sübvansiyonların zengin ailelere ve şirketlere yaradığı; tüketiciler ve küçük üreticilerin ise tepkisini çektiği yönündeki tartışmalar, Blair'e desteği arttırabilir.

AB, sadece içeriden değil; dışarıdan da tepki alıyor. Aralık ayında Hong Kong'ta yapılacak DTÖ toplantısının gündeminde ticaret engellerini kaldıracak küresel ticaret anlaşması olacak. Bu anlaşmayı sekteye uğratması olası görüşler arasında AB ve ABD'nin tarım sübvansiyonlarını indirmek istememesinin olabileceği yer alıyor.

ABD de tarım sübvansiyonlarını ve ithalat vergilerini düşürmesi için AB'ye baskı yapıyor. AB, tarım ürünlerine en fazla yüzde 31 ithalat vergisi uyguluyor; oysa bu oran ABD'de sadece yüzde 12. AB'nin uyguladığı bu oranlar sebebiyle ABD, tarım ürünleri ticaretinde 6 milyar dolar açık verdi.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) 2004 yılında AB'nin doğrudan ve dolaylı desteklerinin 133 milyar dolar; yani tarım gelirlerinin yüzde 33'ü olduğunu açıkladı.

Bu rakamlar, ABD’de 46.5 milyar dolara karşılık tarım gelirlerinin yüzde 18’i olarak ifade ediliyor.

The Wall Street Journal, 30 Eylül, Syf:1,10

Hizmetler Sektöründe Outsourcing Yaygınlaşıyor

ABD ve İngiliz şirketleri Hindistan’a daha çok iş gönderiyor; patent uygulamaları genişliyor. Teknoloji desteği, mali hizmetler ve katalog siparişlerle yeni bir döneme girildi. Artık ABD’li ve İngiliz şirketler ve hukuk firmaları, hukuk hizmetlerini sunmak için Hindistan’ın üretim faktörlerini kullanıyor.

Bu uygulama, yıllar önce avukat olmayan kişilerin yaptığı belge hazırlama ve dosya oluşturma işlemleriyle başladı. Ancak şimdi Hindistan’daki deneyimli ya da deneyimsiz yüzlerce avukat, Batılı müvekkilleri için patent başvurularından boşanma belgelerine kadar birçok işlem yürütüyor.

Amerikan şirketlerinden Hindistan’da büro açıp işlerini oraya yönlendirdiğini kabul edenlerin sayısı az olmakla beraber, bu şekilde çalışan şirketlerin sayısı fazla.

Hindistan’daki avukatlar, hem batıdaki büyük firmaların avukatları kadar eğitilmişler; hem de onların aldığından yüzde 10’u kadar ücretle çalışıyorlar. Hintli avukatların çekici olan tek yanı, maaşların düşük olması değil. Aynı zamanda büyük işyerleri ve özel sekreterler gibi isteklerde bulunmuyorlar; çünkü avukatlık Hindistan’da, Batıdaki kadar saygı gören bir meslek değil. (Mühendislik, tıp, işletme ve muhasebe gibi dallar, hukuka göre daha saygın kabul ediliyor.)

Hindistan, ABD ve İngiltere’deki hukuk sistemleri, zaten İngiliz genel hukukuna dayalı olduğundan Hintli avukatların standart hukuk işleri için fazladan eğitime gereksinimi olmuyor. Hintli avukatlar da hem maaş hem de çalışma şartları daha iyi olduğundan bu tür firmalarla çalışmayı tercih ediyor.

Hintli avukatlar, en çok patent başvurusu işlemleri için talep görüyor. Ayrıca geçmiş davalarda önemli ve konuyla ilgili ipuçlarının aranması ve elektronik yollarla hızlıca gönderilebilecek her türlü belge işlemlerinin yapılması için şirketler, Hintli avukatlara yöneliyor. Maliyetlerinin azalması, şirketlerin, sınırlı bütçelerini daha geniş alanlara yayabilmelerine olanak sağlıyor.

Forrester Research’e göre bugüne dek yabancı üretim faktörü kullanımı, dünya çapında 12000 hukuki iş sahası yarattı. Önümüzdeki on yıl içinde bu rakamın 79000’e çıkabileceği ve bu işlerin büyük bölümünün Hindistan’a gideceği tahmin ediliyor.

Amerika’daki bazı şirketler ise Hintli avukatların, ABD’li meslektaşlarının yerini tutamayacağını söyleyerek güvensizlik gösteriyor. Birçoğu da bunu deneyip başı çeken firma olmak istemiyor. Birçoğu, önce diğerlerinin denemesini; onlar başarılı olursa kendilerinin de bu yolda ilerleyebileceğini belirtiyor. Bazıları ise belgeler, yurtdışına gönderilirse müvekkil ve avukat arasındaki gizliliğin korunamayacağı görüşünü taşıyor.

Buna karşılık Hintli firmalar ise aynı işleri kendi ülkelerinde de yaptıklarını ve ayı şekilde risk aldıklarını anlatarak diğer ülkelerdeki hukuk firmalarını çekmeye çalışıyor.

Muhasebe ve araştırma gibi yabancı üretim faktörlerinin kullanıldığı diğer hassas alanlarda da analistler, iş hacminin giderek artacağını ve tasarruf miktarının göze alınacak risklerden daha fazla olacağını tahmin ediyor. Sonuçta her yıl 200.000'den fazla Hintli öğrenci hukuk fakültesinden mezun oluyor; bu artışı karşılayabilecek miktarda işgücü olacaktır.

The Wall Street Journal, 30 Eylül, Syf:1,5

Kredi Türevleri Piyasasında Aşırı Büyüme Yaşanıyor

Bankalar, hedge fonları ve diğer yatırımcılar karmaşık mali araçlar kullanımını artırdıkları için kredi türevleri piyasasında patlama yaşıyor. Kredi türevleri anlaşmalarının toplam tahmini değeri, Haziran 2005'te 12,430 milyar dolara (10 milyar euro) ulaşarak geçen yıla göre yüzde 128 artış kaydetti.

Sadece beş yıl önce var olan bu sektördeki olağanüstü büyüme bankalar ve yatırımcıların bilançolarındaki risklerden kurtulmak ve bu riskleri hedge fonları ve diğer yatırımcılara aktarmak için karmaşık mali araçları kullandıklarını gösteriyor. Sektördeki bu büyüme küresel mali sistemde değişikliklere gidildiğini vurguluyor.

Finansman sektöründeki birçok kişi bu gelişmeyi memnuniyetle karşılıyor. Kredi türevleri yatırım bankalarına bol kazanç sağlıyor ve türevlerin faydaları, risk yönetimi araçları olarak değerlendiriliyor. Ancak, hızlı büyüme politika yapımcılar için tehdit oluşturuyor. Birçok kredi türevi ticareti borsada değil özel anlaşmalarda ortaya çıktığından sektörün denetlenmesi zorlaşıyor. Büyüme bankaların ticaret altyapılarına da zarar veriyor.

Financial Times,29 Eylül, Syf:17

Baltık Ülkeleri Dünya Rekabetçilik Listesinde İlk On Arasında

Finlandiya ABD ve İsveç dünyanın en rekabetçi üç ülkesi. Danimarka, Norveç ve İzlanda dahil 5 Baltık ülkesi de sıralamada ilk onun içinde. Dünya Ekonomik Görünümü (World Economic Forum-WEF) raporunda Baltık ülkelerinin iyi işleyen kamu kurumları ve sağlam ekonomik yönetimleri sayesinde çok iyi bir performans gösterdikleri anlatılmakta ve dünya rekabetçilik listesinde ilk on arasında yer aldıklarına dikkat çekilmekte. Bu durum yüksek vergilerin ve sosyal güvenlik uygulamalarının rekabetçiliği yok edeceği şeklinde geleneksel düşünce ile tezat teşkil ediyor. Ve vergi yükünden çok vergi gelirlerinin ne kadar iyi harcadığının önemli olduğunu gösterdiğini ifade ediyor. Finlandiya bütçe fazlalarını yaşlanan nüfusunun gelecekteki harcamaları için ayırıyor ve son beş yıl içinde dördüncü kez birinci oluyor.

Raporda mobil telefon devi Nokia'nın hakim olduğu Finlandiya özel sektöründe de yeni teknolojilere hızla adapte olması ve "icat kültürü"ne uygun ortam sağlamasından övgü ile bahsediliyor. Cenevre'de yerleşik Dünya Ekonomik Forumu en çok Davos toplantılarının hazırlayıcısı olarak tanınıyor. Bu kuruluş rekabetçilik konusunda 117 ülkeyi üretim ve büyüme kriterlerine göre sıralamış. Bu kriterler yaklaşık 11.000 iş yöneticisi ile araştırma yapılarak, istatistik kaynaklar kullanılarak ve kamu kuruluşlarının kalitesi incelenerek belirlenmiş.

ABD bütün teknolojik üstünlüğüne rağmen kötü yönetim ve iş lobilerinin devlet yönetimi üzerindeki etkisinin negatif görünmesi yüzünden birinci olamamış.

Sanayileşmiş ülkelerden hiç biri de ilk 10'a dahil değil. Japonya 12'inci sırada. Bu ülkeyi İngiltere, Kanada, Almanya takip ediyor.

Fransa en çok yabancı yatırım çeken ülkeler listesinde 3'üncü olduğu halde rekabetçilik sıralamasında 30'uncu. 147'inci sırada bulunan İtalya, Polonya hariç AB'nin en kötü performans gösteren ülkesi. Polonya ise ancak 51'inci olabildi. Rusya 75'inci sıraya düşmüş durumda.

Çin ve Hindistan son yıllarda etkileyici bir ekonomik büyüme performansı göstermiş olmalarına rağmen 49'uncu ve 50'inci sırada yer alıyorlar. Geçen yıldan beri Çin 3 sıra birden düşmüş; Hindistan beş sıra birden yükselmiş durumda.

Dünya Ekonomik Forumundan baş ekonomist Augusto Lopez Claros her iki ülkenin de kurumsal zayıflıkları dolayısıyla daha yüksek seviyelere ulaşmadıklarını belirtiyor.

Latin Amerika'da Şili 23. sırada. Venezuela 89'uncu sıraya geriliyor. Afrika ülkelerinin büyük çoğunluğu en son sıralarda yer alıyor fakat Güney Afrika 42. Botswana 48. ve Mauritius 52. olarak görece başarı öyküsü oluyorlar.

Lozan'da bulunan IMD yöneticilik okulunun rekabetçilik sıralamasında Dünya Ekonomik Forumu'nunki ile benzer bir yöntem kullanılıyor bununla birlikte göstergelerdeki ve ağırlıklarındaki farklılıklar ülke pozisyonlarında da bazı değişikliklere sebep oluyor.

IMD'nin Mayıs ayında en son yayınladığı tabloda ABD, Hong-Kong ve Singapur ilk üç sırayı alıyor fakat Dünya Ekonomik Forumu'ndaki gibi onlarda Baltık ülkeleri İsviçre ve Avustralya'ya yüksek sıralarda yer veriyor.

En önemli fark Hong-Kong'la ilgili Dünya Ekonomik Forumu Hong-Kong'u yargı bağımsızlığı olmadığı ve yolsuzluk ve politika belirlemede kayırma olduğu gerekçesi ile 28.sırada gösteriyor.

Financial Times,29 Eylül,Syf:6

Ekonomik Büyümede Rekabetçilik Endeksi
Sıralama

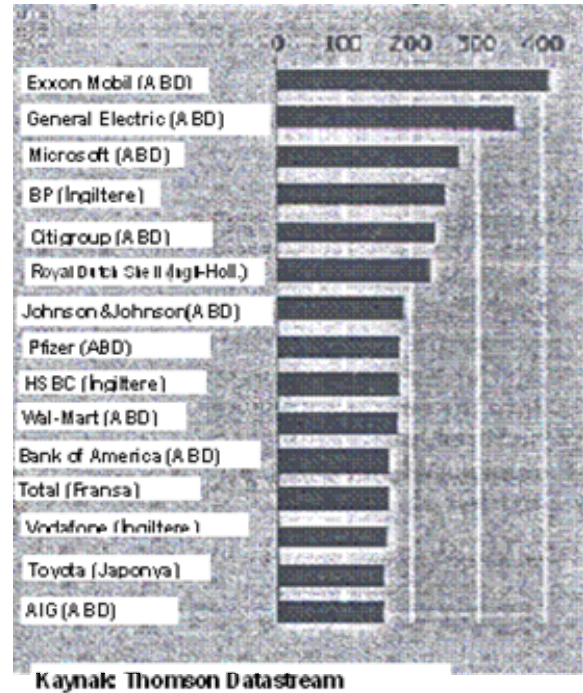
	2005	2004
Finlandiya	1	1
ABD	2	2
İsveç	3	3
Danimarka	4	4
Tayvan	5	5
Singapur	6	6
İzlanda	7	7
İsviçre	8	8
Norveç	9	9
Avustralya	10	10
Hollanda	11	11
Japonya	12	12
İngiltere	13	13
Kanada	14	14
Almanya	15	15
Yeni Zelanda	16	16
Güney Kore	17	17
Birleşik Arap Emirlikleri	18	18
Katar	19	-
Estonya	20	20

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu

Dünyanın En Büyük 15 Şirketinin Dokuzu ABD'nin

27 Eylül 2005 tarihinden itibaren piyasa kapitalizasyonu sıralamasında 15 şirket arasında ABD şirketi Exxon Mobil, 400 milyar dolarla birinci sırada yer alırken ABD şirketi AIG yaklaşık 150 milyar dolarla son sırada yer alıyor. İlk 15 şirketin 9 tanesi ABD, üç tanesi İngiltere'ye ait.

The Economist, 1 Ekim, Syf:97

Kremlin'in Petrol Sektöründeki Etkisi Artıyor: Devlet Petrol Şirketi Gazprom 13.1 Milyar Dolara Sibneft'i Aldı

Devlet kontrolündeki Rus Doğal Gaz şirketi Gazprom, milyarlar doları Roman Abramovich'ten Rusya'nın beşinci büyük petrol üreticisi Sibneft'in yüzde 72.7'lik hissesini 13.1 milyar dolara aldı. Bu, Kremlin'in stratejik petrol sektöründe, Exxon Mobil gibi dev uluslararası şirketlerle yarışabilecek güçte amiral gemisi yaratabilme çabasında önemli bir kilometre taşı. Kremlin aynı zamanda 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılması ile çöken jeopolitik gücünü, Rusya'nın zengin petrol ve doğalgaz kaynaklarını kullanarak tekrar inşa etmek istiyor. Kremlin'in yurtiçinde enerji sektörü üzerindeki etkisini arttırmasına rağmen diplomatlar ve analizciler, Rusya'nın enerji ticaretini, özellikle ABD ile ve dünyanın diğer ülkeleri ile geliştirmek istediğine dikkat çekiyor.

Dünyanın en büyük doğal gaz rezervlerine sahip olan Gazprom, şimdiki haliyle bile dünyanın en büyük enerji şirketi. Günde 650 bin varil ham petrol üreten ve petrol rezervleri açısından özel sektörün sahip olduğu petrol şirketleri arasında ilk 20'ye giren Sibneft'i alarak Gazprom, enerji sektöründe gerçekten büyük bir oyuncu oluyor. Rus devleti, Gazprom hisselerinin yüzde 50'sinden biraz fazlasını kontrol ediyor; diğer hisseler için yabancı ortaklığını engelleyen düzenlemelerin de yıl sonuna kadar kaldırılacağına söz veriyor. Geçen yıl Yukos'un asıl petrol üreticisi biriminin, devlete ait Rosneft'e geçmesi ile birlikte Gazprom'un Sibneft'i alması, Rus petrol üretiminde Kremlin'in kontrolünün üçte birine yükseldiğini gösteriyor.

Gazprom'un Sibnefti kontrol edecek hisseleri satınılması Dünyanın en büyük doğal gaz üreticisini, dünyanın en büyük petrol rezervlerinden birine sahip şirketi ile birleştiriyor.

2004 Petrol Rezervleri

Şirket Sırası	Milyon Varil
1 Lukoil	15,972
2 PetroChina	10,997
3 Exxon Mobil	10,894
4 Petrobras	10,757
5 BP	9,934
11 Sibneft	5,456

Kaynak: Birleşik Mali Grup (Uniteol Financial Group)

2004 Doğal Gaz Rezervleri

Şirket Sırası	Milyon kübi k metre
1 Gazprom	16,400
2 ConocoPhillips	7,344
3 BP	1,275
4 PetroChina	1,169
5 Shell	1,067
19 Sibneft	26

Not: Veri sağlanan şirketler arasında

Bu anlaşma, 1990'larda devletten özelleştirme kapsamında pazarlık esasına göre şirket satın alan genç iş adamlarının kaderlerinin birbirinden ne kadar farklı olduğunu da gösteriyor. Bir zamanlar Rusya'nın en büyük şirketi olan Yukos'un sahibi Mikhail Khodorkovsky, vergi kaçakçılığı ve yolsuzlukla suçlanarak 8 yıl hapse mahkum edildi. Yukos da geçen yıl kısmen devletleştirildi. Khodorkovsky kendine yöneltilen suçlamaların, şirketine devletin el koyması için bahane olduğunu söylüyor. 2000 yılında Putin iktidara geldiğinde Kremlin'den bilgi alabilen bir kişi olan Roman Abramovich, politik kimliğinden kademeli olarak vazgeçip Rusya'daki mallarını hızla satmaya başladı. Beş yıl önce Rusya'nın uzak bir bölgesinde Chukotka'da yönetici olarak seçildi; fakat Chelsea futbol takımının sahibi olarak zamanının büyük bir kısmını Londra'da geçiriyor.

Sibneft, 10 yıl önce kurulmuş bir şirketti ve hisselerinin büyük bölümü, 100 milyon doların üzerinde bir fiyatla şimdi Londra'da sürgünde yaşayan genç Rus işadamı Boris Berezovsky'ye satılmıştı. O zamanlar Abramovich, Berezovsky'nin küçük ortağı idi. Berezovsky, hissesini 2000 yılında Abramovich'e satmış olduğunu söylüyor.

Bu satışa yakın kişiler, bir Rus petrol satın almasında en yüksek bedelin ödendiğini belirttiler. Buna karşılık bazı petrol analizcileri, ihale uluslararası şirketlere açık olsaydı, fiyatın daha yüksek olacağını görüşünü taşıyor.

Satışa yakın kişilerin ifadelerine göre satışa kimlerin davet edileceği, Kremlin tarafından belirlendi. İki muhtemel şirket Gazprom ve Rosneft idi. Geçen yıl 9 milyar dolara Yukos'un asıl petrol birimini alarak ağır bir şekilde borçlanan Rosneft, finansman bulamadı.

Geçen hafta aralarında Citigroup, Morgan Stanley, Presdner Kleinwort Wassertein, ABN Amro Credit Suisse, First Boston ve Goldman Sachs'ın da bulunduğu Batılı bankacılar gurubundan 12 milyar dolar finansman sağlayan Gazprom bu parayı ödeyebildi. Konuyu takip eden kişilerin gayet iyi bildiği gibi Putin zaten Temmuz ayında kamuoyuna yaptığı konuşmada Gazprom'u desteklediğini açıklamıştı.

Kremlin'de liberal bir ekonomik danışman Arkady Dvorkovich, dün yatırımlar kongresinde yaptığı konuşmada, bu anlaşmanın enerji sektöründe devletin özel şirketleri satın

alması olmadığını belirtti. Bunun daha çok, 1990'lardaki ihalelerle "oligarşi" olarak nitelendirilen, iş adamlarının eline geçen varlıkların tekrar politik olarak kabul edilebilir kişilere dönmesi olduğunu ifade etti. Bankacılar ve analistler, bundan sonraki anlaşmalarda, yabancı şirketlerle ortak yatırımlarda yabancı hissesinin, geçen yıl ConocoPhillips ve Lukoil arasındaki ortak yatırımda olduğu gibi yüzde 20 ile sınırlandırılması olasılığı bulunduğunu belirtiyor.

Kremlin'in yurtiçinde enerji sektörü üzerindeki etkisini arttırmasına rağmen diplomatlar ve analizciler, Rusya'nın enerji ticaretini, özellikle ABD ile ve dünyanın diğer ülkeleri ile geliştirmek istediğine dikkat çekiyor. Kıdemli bir batılı bankacı, "ABD'nin enerjiye en çok gereksinim duyduğu dönemde Putin'in yaklaşımı, ABD için kritik bir doğal kaynak ortağı olmaya çalışmaktan ibarettir. Putin aynı şeyi, boru hattı inşa ederek Çin için de yapıyor" demiştir. Diplomatin işaret ettiği boru hattı, Sibirya'nın doğu bölgesindeki petrolü Çin'e ve Pasifik'e taşımak üzere planlanan boru hattıdır.

Araştırmacılar ve analistler, bürokratik devlet şirketlerinin artan rolü sonucu son yıllarda enerji sektöründe ulaşılan verimliliğin azalması ve üretim artışının yavaşlaması uyarısında bulunuyor. Genç işadamlarının (oligarchs) kontrolünde Yukos ve Sibneft gibi şirketler, yoğun bir biçimde Batı petrol kuyusu teknolojisi kullanarak üretimde iki haneli yıllık üretim artışı seviyelerine ulaşmışlardı. Böylece de Rusya'nın dünya pazarında tek başına en büyük petrol tedarikçisi ülke konumuna gelmesine yardım etmişlerdi. Kremlin, Yukos'u parçaladığından üretim büyümesi, önceki yıllarda görülen yaklaşık yüzde 10'dan yüzde 2'ye düştü.

Dün imzalanan anlaşma uyarınca Gazprom, Abromowich'in yatırım şirketi Millhouse Capital'a, Sibneft'in yüzde 72,7'sine karşılık 13 milyar dolar ödeyecek. Gazprom, serbest piyasadan satın aldığı yüzde 3 hisse ile birlikte Sifneft'i etkin bir şekilde kontrol edecek güce ulaşıyor.

Financial Times, 22 Eylül ,Syf:15

Financial Times, 29 Eylül ,Syf:1

The Wall Street Journal, 29 Eylül,Syf:1, 6

DTÖ, ABD İhracat Ürünlerine Ceza Tarifesi Uygulama Yolunda

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), ABD'nin DTÖ'nün kanunsuz saydığı kurumlar vergisi sübvansiyonu yasasına uymadığına karar verdi. Bu karar, Avrupa Birliği'nin ABD ihracat mallarına yeniden 300 milyon doların üzerinde ceza uygulamasının yolunu açtı. Bu ticaret anlaşmazlığı, 1998 yılında AB'nin ABD'yi Dış Satım Şirketleri uygulaması aracılığı ile kendi şirketlerine sağladığı vergi sübvansiyonları yüzünden DTÖ'ye şikayet etmesi ile başlamıştı. Bu sayede binlerce ABD şirketi mallarını daha ucuza ihraç etmişti.

AB'nin DTÖ platformunda ABD'nin Dış Satım Şirketleri (Foreign Sales Corporation-FSC) uygulaması aracılığı ile kendi şirketlerine sağladığı vergi sübvansiyonlarına karşı verdiği altı yıllık mücadele, uçak sübvansiyonları ile ilgili artan ticari anlaşmazlıklar konusunda önemli sonuçlar doğuruyor; çünkü FSC vergi indiriminden en çok Boeing yararlanıyor. Örneğin, Boeing bu yıl 150 milyon euro (180 milyon dolar / 102 milyon sterlin) vergi sübvansiyonundan yararlanacak. AB Ticaret Komiseri Mandelson, gelecek on yıl içinde Boeing'in FSC'den 750 milyon euro elde edeceğini tahmin ediyor.

ABD ve AB arasındaki vergi anlaşmazlığı ABD'deki Boeing'in Avrupalı rakibi Airbus'a verdiği sübvansiyonları DTÖ anlaşmazlık paneline getirmesi ile alevlendi. Bu olay Brüksel'i çok kızdırdı.

ABD vergi sübvansiyonları tartışmasını çözüme kavuşturmak için hazırlanan "kurumlar vergisi yasasına" rağmen ABD, DTÖ kurallarını ihlal etmeye devam ediyor. DTÖ, vergi indirimi uygulamasını kaldırmak için iki yıllık geçiş sürecine ve uçak satışları gibi uzun vadeli anlaşmalarda vergi indiriminin uygulanmasına karşı çıkıyor. AB Ticaret Komiseri Peter Mandelson, AB'nin DTÖ kararlarını kabul ettiğini ve ABD'nin DTÖ'nün kurallarına tam olarak uymadığını belirtiyor.

AB yasalarına göre, 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren ticari yaptırımlar uygulanacak. Yaptırımların uygulanması, ABD Kongresi'nde sert tepkilere yol açabilir. AB ise uçak sübvansiyonları tartışmasında uzlaşmaya varma konusunda istekli görünüyor.

Financial Times,1-2 Ekim, Syf:3

KPMG'de Denetim Yetersizliği

Kamu Şirketleri Muhasebe Denetim Kurulu (PCAOB), muhasebe şirketi KPMG'nin 76 denetim çalışmasından 19'unda denetim eksikliği bulunduğunu kaydediyor.

KPMG, 1996 ve 2002 yılları arasında "sahte" vergi sığınakları sattığını kabul ettikten sonra imajını tazelemeye çalışıyor. PCAOB'nin denetim raporu, KPMG'nin kamu şirketlerindeki denetim çalışmalarından 76'sını inceleyen denetçilerin bu çalışmaların 19'unda oldukça önemli denetim eksiklikleri bulunduğunu belirtiyor.

Denetim yetersizliği, şirketlerin muhasebe kurallarını yerine getirmedeki eksikliklerini KPMG'nin fark edememesini, bilançolarda maddi yanlışlıklara yol açan hataları ve KPMG'nin bazı denetim prosedürlerindeki hatalarını içeriyor. PCAOB'nin denetlemeleri bazı şirketlerin muhasebe uygulamalarını değiştirmesine yol açtı.

KPMG yöneticilerinden Timothy Flynn, PCAOB'nin ortaya çıkardığı denetim eksikliklerini kabul ediyor ve kendilerini halkın, müşterilerinin ve denetçilerin güvenliğini korumaya adanıklarını kaydediyor.

Financial Times,30 Eylül, Syf:20

YORUMLAR:

Müzakerelerin Başlaması Bile Türk Ekonomisini Canlandıracaktır

Yatırımcılar, üyelik çok uzak ve belirsiz olsa da risklerin azaldığını düşünüyor. Her ne kadar üyelik müzakereleri bu hafta başlamış olsa da, Türkiye, AB'ye hiçbir zaman üye olamayabilir. Ancak bu olasılık, bu sürece girmiş olmanın bile Türk ekonomisinde bir dönüşüme sebep olacağını düşünen yabancı yatırımcıları endişelendirmiyor.

Son yıllarda Türkiye, enflasyonunu istikrara kavuşturup geniş çaplı yenilikler ve iyileştirmeler gerçekleştirerek ekonomik açıdan yetersiz olduğuna ilişkin yargıdan sıyrılmış oldu. Bu adımlar, AB'ye Türkiye'nin üyeliğini reddetmesi için pek fazla sebep bırakmadı.

Bankacılıktan ceza hukukuna kadar bu iyileştirmeler ve bunları takip eden müzakereler, yabancı yatırımcıları çeken bir unsur oldu. 3 Ekim Pazartesi günü müzakerelerin başlamış olması, Türk ekonomisine de daha da çok canlılık kattı. Salı günü önde gelen 100 hisse senedi indeksi yeni bir rekor kırdı; Türk Lirası, dolar karşısında yüzde 0.6 değer kazandı; 2007 tarihli devlet tahvilleri ise yarım puan düşüşle yüzde 14.62 gibi bir düzeye indi. Bu rakamlar, risk beklentisinin azaldığını gösteriyor.

Türkiye'nin, AB'ye katılabileceği en erken tarih 2014; hatta halkın büyük bölümünün Türkiye'yi istemediği Avusturya ve Fransa'nın düzenleyebileceği referandumlar ardından katılım hiç gerçekleşmeyebilir.

Fransa Devlet Başkanı Chirac, bir toplantıda Türkiye'nin katılımını desteklediğini; ancak Türkiye'nin büyük ölçüde kültürel bir evrimden geçmesi gerektiğini söylemişti.

Merill Lynch'in 1.67 milyar euro'luk MLIIF Yükselen Avrupa Fonu eş fon yöneticisi Monovski: "Bu durum, varış sürecinin varıştan daha önemli olduğunu belirten Budist ifadelerine benziyor" dedi. Monovski, Avrupa'nın Türkiye'yi, belki de son 'yakınlaşma oyunu'* olarak gördüğünü belirtiyor. Bu süreçte de Türkiye, AB'ye girmek için mücadelesini sürdürdükçe yatırımcıların, ülkenin refahı ve varlık fiyatlarının artacağına bahse girerek para kazanacağı bir yer olacaktır. Yakınlaşma, 1986'da AB'ye giren İspanyol ve Portekizli yatırımcılara da, geçtiğimiz yıl AB'ye giren ve eskiden komünist olan sekiz Doğu Avrupa ülkelere de para kazandırmıştı.

Birtakım riskler olduğu doğrudur; Türkiye'nin geçtiğimiz yılın satın alma gücü paritesine göre ayarlanmış kişi başına düşen yurtiçi gayri safi hasılası 6,566 dolar; yani Türkiye oldukça fakir bir ülke. Karşılaştırma yapmak gerekirse, aynı bu miktarlar, geçtiğimiz yıl AB'ye giren Polonya'da 10,580 dolar; Slovenya'da ise 17,000 dolardı. Ancak, 2008'de AB'ye girmesi olası Bulgaristan ve Romanya'da da yaklaşık Türkiye ile aynı düzeylerdeydi.

Geçtiğimiz yıl AB liderleri, Türkiye'ye üyelik için görüşmelere başlayacaklarına söz verdiğinde bir Alman firması olan Metro AG, Türkiye'deki satış mağazalarına iki tane daha eklemeyi düşünüyordu. Geçtiğimiz ay firma, bu konuda ilk adımları attı. Firmanın sözcüsü "Ortam, çalışmak için uygun; bu yüzden Türkiye'de genişlemek istiyoruz" dedi.

---

* Çevirenin notu: Yakınlaşma Oyunu (convergence play), bir noktada birleşme, yakınlaşma çabasının unsuru anlamına gelmektedir.

Katılım müzakereleri, bankacılık sektörü, tröst karşıtı yasalar, yönetmeliklerin yanında para ve maliye politikalarında da AB ülkelerine yaklaşması için Türkiye'yi zorlayacak. Metro için bu, yerli perakendecilerle rekabeti attırarak gıda ve hijyen kurallarının getirilmesi anlamını taşıyor. Ancak Metro'nun sözcüsü, "Metro, kararlarını Türkiye'nin AB ile yaptığı müzakereler doğrultusunda almıyor" şeklinde bir açıklamada bulundu. Diğer firmalar da aynı yolu izliyor. AB ile entegrasyonun, Türkiye'yi istikrara kavuşturacağını; ancak kendileri için yatırımın zaten gerçekleşmekte olduğunu belirtiyorlar.

Merrill Lynch strateji uzmanlarından Mehmet Şimşek'in açıklamalarına göre, geçtiğimiz dokuz ay içinde Türkiye, özelleştirmelerden 16.2 milyar dolar elde etti; bu, son üç yılın toplamından fazla bir rakam. 1990 ve 2001 yılları arasında gerçekleşen yıllık ortalama yüzde 62 oranındaki enflasyona karşılık şimdi bu oran yüzde 7 dolaylarında seyrediyor. 2001'de yüzde 7.5 oranında daralan ekonomi, 2002 ile 2004 yılları arasında ortalama yüzde 7.5 oranında büyüdü.

Sonuç olarak yabancı doğrudan yatırımlar arttı; 1990'larda 1 milyar dolarken geçtiğimiz yıl 2.57 milyar dolara çıktı; bu yıl içinse 5 milyar dolar olacağı tahmin ediliyor. Yabancı yatırımcılar için özellikle çekici olan sektörler ise enerji ve telekomünikasyon. İngiltere'den Vodafone PLC ve France Telecom SA gibi on beş firma, devlet eliyle yönetilen ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun 2.8 milyar dolar fiyat biçtiği Türkiye'nin ikinci telsiz operatörü Telsim için teklif sunma konusuyla ilgileniyor.

The Wall Street Journal, 5 Ekim , Syf:2

Türkiye Tam Üyelik İstiyor; AB Seçmenleri Huzursuz

Türkiye'nin AB ile müzakerelere başlamasıyla ilgili olarak her iki tarafın da bakış açısını yansıtan bir yorum, Financial Times yazarı Daniel Dombey tarafından kaleme alınmıştır. Bu yorumun özetlenmiş çevirisi, aşağıda yer almaktadır. Bu yılın başlarında bazı Türk yetkililer, üyesi olmak istedikleri AB'nin vatandaşlarına Türk kültürünü tanıtmak amacıyla Londra'da Türk el sanatları sergisi düzenledi. Ardından bunun Fransa'ya da taşınması planlandı; ancak Fransa'nın, Türkiye'nin AB üyeliğine muhalefeti, buna engel oldu.

İngiltere'nin son dakika atağıyla ortadaki tüm engelleri kaldırma çabasına rağmen Avusturya'nın çekinceleri karşısında görüşmelerden olumlu sonuç çıkarsa hem Türkiye'nin hem de AB'nin ciddi bir dönüşüm sürecine girmesi gerekebilir. Ancak, müzakerelerin süreceği önümüzdeki on yıl boyunca son söz Fransa'ya ait olacağından, bazı pürüzler çıkabilir. Fransa anayasasına getirilen son değişikliklere göre, 2007 yılından sonra yapılacak tüm katılım anlaşmaları için referanduma gidilecek. Son zamanlarda yapılan anketlerin sonuçları (German Marshall Fund), AB genelinde Türkiye'nin katılımının pek de hoş karşılanmayacağını gösteriyor. Stratejik Araştırmalar Kuruluşu'nun Paris merkezinden Heisbourg'un açıklamasına göre, Fransa'da, Türkiye'nin Avrupalı olmadığı, Batıya dönük olmadığı ve Avrupa projesinin yapısını bozacağı yönünde bir algılama var.

Türkiye'nin üyeliği tartışmaları ise tam AB anayasasının Fransa ve Hollanda tarafından reddedildiği ve liderlerin bütçe konusunda endişeli olduğu bir döneme rastladı. Böyle hassas bir ortamda da siyasiler, doğal olarak seçmenlerinin tercihlerini gözardı edemeyecek.

2003-2004 döneminde hızla yapılan bir dizi yasa değişikliğinin ardından bu yıl bir yavaşlama gözleniyor. AB'nin Genişlemeden Sorumlu Komiseri Olli Rehn, kısır bir döngüye girildiğini; AB'deki olumsuz halk görüşünün, siyaseti etkilediğini belirtti. Bunun da Türklerin gözünde AB'ye katılım konusunda güveni sarsarak reform sürecini sekteye uğratacağını; bu döngüyü kırmak için liderlerin, bu görüşmelerin Avrupa'nın güvenliği ve istikrarı açısından önemli olduğunu vurgulamaları gerektiğini ekledi.

Geçtiğimiz Aralık ayında AB'nin en güçlü devletleri olan Almanya, Fransa ve İngiltere'nin liderleri, Türkiye'ye 3 Ekim tarihinin verilmesinde etkili olmuştu. Ne var ki, Fransa ve Almanya'da iktidar partileri değişime yöneldi; içlerinden sadece İngiltere aynı hükümetle yoluna devam ediyor ve Türkiye'yi destekliyor. İngiltere Dışişleri Bakanı Jack Straw, Türkiye'yi üye yaparak Batı ve İslam dünyasının birarada yaşayabileceğini göstereceklerini belirtti. Ayrıca birlik genişlemeye devam ederse, Hindistan ve Çin'den gelen ekonomik tehdidin yanında terörizm, suçlar ve iklim değişikliği gibi uluslararası konuların çözülmesine katkıda bulunacağını da ekledi. Straw, Türkiye'nin stratejik konumunun da her açıdan önemli olduğunu ifade etti.

Ne var ki bu savlar her zaman için doğru olmayabilir. Berlin duvarı yıkılana dek Türkiye, son 150 yıl boyunca Rusya'nın genişleme emellerine karşı bir set olarak görülmüştü. Ancak Aralık ayında Türkiye'ye tarih verilmesinin sebebi, stratejik endişelerden çok Türkiye'ye verilmiş olan sözün tutulmasının gerekliliği oldu.

AB'nin Genişlemeden sorumlu Komiseri Rehn, Türkiye'ye AB kapılarını kapatmanın Türkiye'nin siyasi gelişimi ve Avrupa ile İslam dünyasının ilişkileri açısından hiç iyi olmayacağını belirtti. Ne var ki Türkiye, laik bir devlet olduğu; İsrail'e yakın durduğu; bir Arap ülkesi olmadığı ve Orta Doğu ülkeleriyle ilişkileri sorunlu olduğu için AB'nin İslam dünyasıyla bağlarını güçlendirmede pek de etkili olmayabilir.

Avusturya Dışişleri Bakanı Ursula Plassnik, Türkiye'ye imtiyazlı ortaklık verilmesini önererek adım adım ilerlenmesi, gerçekçi olunması gerektiğini söyledi. Bunun, Türkiye'nin üyeliği için yapılacak referandumu, AB'nin hazmetme kapasitesini sınamaya dönüştürmekten daha dürüstçe bir yol olacağını da sözlerine ekledi.

Seçimlerde zafere gitme ve bu tartışmaları etkileyebilme olasılığı zayıf olsa da Alman Hristiyan Demokrat Parti Şansölyesi olması beklenen Angela Merkel de buna benzer bir öneri sundu.

AB üyeliği yolunda Birliğin politikalarını destekleyen; gümrük birliği anlaşmasını uygulayan ve Bosna'da AB barış gücüne destek olan birlikler konuşturduran Türkiye ise tam üyelik dışında bir önerinin kabul edilemeyeceğini belirtti.

Yine de Türkiye'ye, AB'ye geçtiğimiz yıl katılan üyelere tanınan üyelik haklarının önerilmemesi büyük olasılık taşıyor. Avrupa'nın Türk işçi göçünden korkması; içe dönük bir bakış sergilemesi, Ankara'nın zorlu yollardan geçeceğinin; hatta belki de reddedilebileceğinin bir göstergesi sayılabilir.

İş dünyası ve ekonomi açısından AB'ye katılım;

- Türkiye, 1996 yılından beri AB ile gümrük birliğini uyguluyor; ancak üyelik müzakereleri, şu an var olan uygulamadaki sorunları gidermede yardımcı olabilir

- Türkiye önemli gaz ve petrol rezervleri, boru hatları ve gemi nakliye yolları üzerinde bulunuyor; bu da Türkiye'ye önemli görevler yüklüyor
  - Ülkenin büyüme oranı, AB ortalamasını geçiyor; ancak kişi başına GSYİH'si, euro alanı ortalamasının dörtte biri kadar.
  - Üyelik müzakerelerinin, Türkiye'deki yasaların şeffaflığını arttırıp AB yasalarıyla uyumlaşmasını sağlaması planlanmaktadır. Türkiye'deki iş çevreleri için bu, üyelik kadar önemli bir ekonomik gelişme olabilir.
  - Türklerin, AB içinde serbest dolaşım hakkı edinmesi, uzun yıllar boyu mümkün görünmese de, Türkiye'de, AB'nin yaşlanan nüfusunu dengeleyebilecek genç bir nüfusu vardır.
  - Tam üyelik, doğrudan yabancı yatırımları hızlandıracaktır. Türkiye, şu an yüzde 10 civarında olan işsizliği azaltmak ve yoksul bölgelerini geliştirmek için bu yatırımlara çok gereksinim duymaktadır.
  - Türkiye'deki en büyük güçlüklerden biri de 'kayıtdışı'. Tahminlere göre ekonomik etkinliklerin neredeyse yarısı gayri-resmi yollardan ve vergi alınmadan yürütülmektedir. Yasa dışı ekonomiyi frenlemek, yasal yollarla yürütülen iş alanları üzerindeki vergi yükünü azaltmaya yardımcı olacaktır.
- Financial Times, 28 Eylül, Syf: 15

Ankara'nın Kat Edeceği Çok Uzun Bir Yol Var

Şüphesiz ki, AB'nin Türkiye için açtığı müzakere yolu, oldukça çetrefilli olacak; başvurudan ancak kırk yıl sonra müzakerelere başlanması, bunun bir göstergesidir.

Türkiye'nin önüne son engeli koyan Avusturya, Türkiye'ye imtiyazlı ortaklık verilmesinde ısrarcı davrandı; ancak AB Dönem Başkanı İngiltere, Avusturya ile görüşmelerde bulunarak müzakere çerçeve belgesinden bu koşulu çıkardı. Avusturya'nın bu tavrının altında bir taktik yatıyor: Bir yandan komşusu Hırvatistan ile de katılım müzakerelerinin başlatılmasını teklif ediyor. Diğer yandan ise 1683'te Türkleri Viyana kapılarından döndürerek Avrupa'yı Türklerden kurtaran Avusturyalıların duygusallığını paylaşırken Fransa ve Hollanda referandumlarında genişlemeye karşı çıkan halka da yakın durduğunu gösteriyor.

Türkiye konusunda AB'nin taviz vermemesi gereken üç temel sorun madde vardır: birincisi Türkiye'nin insan haklarına ve inanç özgürlüğüne saygılı, işleyen bir demokrasiyi oturtmuş olması gerektiğidir. Bu konuda Ankara oldukça iyi bir yol kat etmiştir; ancak hala yapılması gerekenler vardır. İkinci olarak işleyen bir piyasa ekonomisine sahip olması gerekir. Türkiye, yaklaşık on yıldır gümrük birliğine dahildir; ancak hala rüşvet ve yolsuzluklar durdurulamamıştır. Üçüncü madde ise, azınlık hakları ve tarihle ilgili sorunlarını çözerek Kürt ve Ermeni sorunlarını gidermesi gerektiğidir.

AB, Türkiye'nin bu konularda reformlar yaparak yasaları hayata geçirdiğini gördükten sonra müzakereleri bölüm bölüm sonlandıracaktır.

Bunlar, diğer üyelere istenen koşullara göre oldukça katı sayılabilir. Ne var ki, Türkiye Birliğe katılacak en kalabalık ve en fakir ülke; buna karşılık Bakanlar Konseyi'nde en fazla oy hakkına sahip olması beklenen üye olacak. Bu da AB için zorlayıcı bir karar. Fransa'nın referanduma giderek Türkiye'nin üyeliğini reddetme olasılığı söz konusu. Ancak müzakereciler, Türkiye'nin başvurusunun yeterli derecede sınamadığını düşünürse bu referanduma bile gerek kalmayabilir. Ne var ki, yolun sonuna gelindiğinde müzakereler başarılı sonuç vermezse her iki tarafın da tam üyeliğe en yakın olasılık üzerinde duracağı tahmin ediliyor.

AB Genişleme Sürecinde Siyasi Cesaret Gerekiyor

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile tam üyelik müzakerelerine başlama aşamasındaki zorlu süreç güzel görüntülere sahne olmuyor. Bunun tersi de beklenemezdi. AB'nin, böylesine büyük, fakir ve kültürel açıdan farklı bir ülkeye kapılarını açma olasılığı birçok Avrupa ülkesini ve liderlerini endişelendiriyor. Bu projenin benimsenmesi için Birliğin bütün ülkelerinde ve Türkiye'de siyasi cesaret gerekiyor.

Müzakerelerin on yıldan daha az sürede tamamlanması beklenemez. Ancak, geçen Aralık ayında üye devletlerin karar verdiği tarihte müzakerelerin başlamaması AB'nin tutarsızlığını gösterecektir. Birçok AB hükümetinin kararsızlığı ve Avusturya'nın bu kararsızlığı doğrulayacak şekilde yeni koşullar öne sürmesi Türkiye'deki havayı soğutuyor ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın daha fazla tavizlerde bulunmasını zorlaştırıyor.

Türkiye'nin AB'deki tam üyeliği olağanüstü bir başarı olacak ve her iki tarafa da büyük faydalar sağlayacak. Birliğin sadece Hristiyan ülkeleri değil Müslüman ülkeleri de kucakladığını kanıtlayacak. Genç nüfus ve dinamik ekonominin yanısıra Orta Doğu ve Orta Asya'da önemli bir stratejik rol oynayan ülkenin de katılımı sağlanacak.

Türkiye için AB üyeliği; siyasi, sosyal ve ekonomik reformlar için teşvik unsuru oldu ve oluyor. AB üyeliği liberal demokrasinin korunacağı garantisini de veriyor. Üyelik yolunda birçok aşama kaydedildi ancak aşılacak daha çok yol var. İlk olarak, ceza hukuku bir daha incelenmeli; hakimler ve savcıların insan hakları reformlarını göz ardı etmesine ve konuşma özgürlüğü hakkını suistimal etmesine imkan sağlayan yasal boşluklar giderilmeli. Ekonomik ve sosyal reformlar kanun kitaplarında yer alıyor ancak yeterli bir şekilde uygulanmıyor.

Türkiyenin üyeliği gerçekleşirse AB hükümetlerinin de harekete geçmesi gerekiyor. Seçmenlerini Türkiye'nin üyeliğinin refah seviyesini ve güvenliği artıracağına dair ikna etmeleri gerekiyor. Fransa, Avusturya ve Almanya gibi birçok AB ülkesinde Türkiye'nin üyeliğinden şüpheli duyanlar var ve sorun sadece Türkiye değil. 25 hükümet, halklarına genişleme fikrini benimsetemedi ve Türkiye'nin katılımının iyi bir fikir olduğuna dair seçmenlerini ikna edemedi. Bu durum genişlemedeki durgunluğu tetikliyor. Doğu Avrupa'da rekabetin, iş gücü hareketliliğinin ve yatırımın nasıl bu kadar olumlu seyrettiği gösterilmeli ve Türkiye'nin üyeliği her gün tartışılmalı.

Gelişmekte olan ülkelerin dinamik rekabet ortamında, Avrupa rekabetini artırmak ve kıtanın yeni fikirlere ve etkilere açık olmasını sağlamak için Avrupa Birliği'nde genişlemeye gidilmeli. Kapıları kapatmak kıtayı gerilemeye mahkum edecektir.